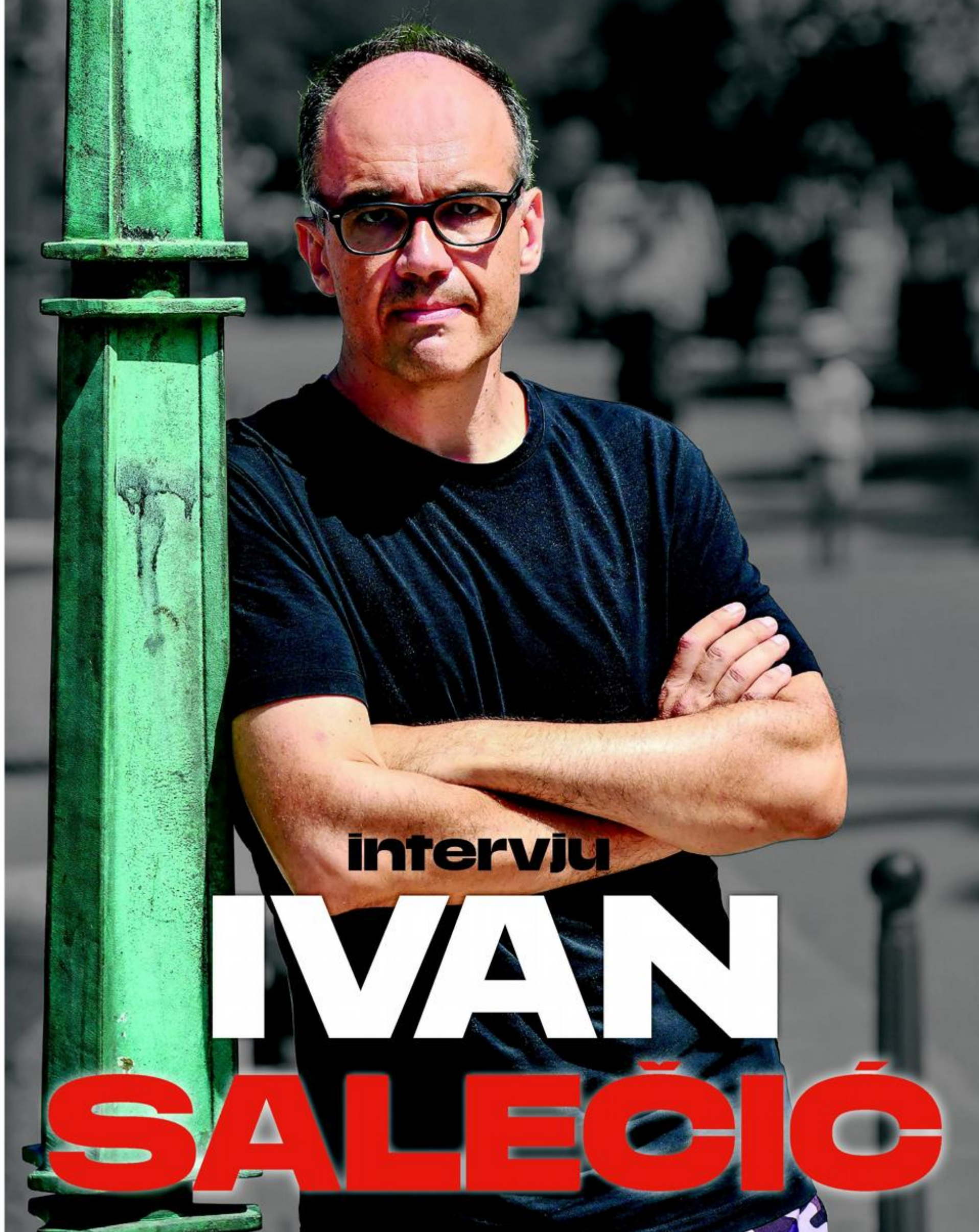

RAZGOVARALI SMO S AUTOROM ROMANA PRVIJENCA "GLAVA
LAVA", KOJI JE SVOJE UPRIZORENJE UPRAVO DOŽIVIO NA
SPEKTAKULARNOJ POZORNICI POD MINČETOM NA
DUBROVAČKIM LJETNIM IGRAMA

intervju

IVAN

SALEČIĆ

"Potpuno sam promijenio identitet u srednjoj dobi. Tad je počela i depresija. Ali meni je donijela novi početak"

VID BARIĆ BOŽO RADIĆ / CROPIX

V

eliki dani su iza Ivana Salečića, autora hvaljenog romana "Glava lava" (Vuković&Runjić, 2017.). Naime, redateljica Aida Bukvić postavila je predstavu prema tom njegovu tekstu na ovogodišnjim Dubrovačkim ljetnim igrama. S autorom romana prvijenca, koji je svoje uprizorenje doživio prije tri dana na spektakularnoj pozornici pod Minčetom, razgovaramo nakon premijere. Salečić je dugogodišnji medijski djelatnik, kreativni direktor i psiholog, pa je tema za razgovor mnogo. Iako psiholog, iskusio je i sam depresivnu epizodu, o kojoj se ne libi govoriti otvoreno u intervjuima, ali i kroz svoja djela. No, ono što nas prvo zanima jest kako se pisac osjeća nakon postavljanja predstave prema njegovu tekstu? I to na važnom događaju kao što su Dubrovačke ljetne igre. Nije to mala stvar za pisca...

- Osjećam se jako dobro, tim više što su Dubrovačke ljetne igre naš najstariji i najveći festival. Kad smo imali prvi sastanak, rekli su mi da vrlo rijetko imaju kontakt sa živućim autorima jer se ondje, manje-više, postavlja klasični repertoar. Sretan sam i s glumačkom ekipom, kao i suradnjom s redateljicom Aidom Bukvić. Jako cijenim njezin režijski rad i u kazalištu i u filmu 'Djeca CNN-a', koji također upravo dovršava - kaže nam Salečić i dodaje da je prezadovoljan i scenom ispod Minčete. Riječ je o legendarnoj sceni na kojoj se osamdesetih godina 20. sto-

ljeća igrala predstava "Hekuba", redateljice Ivice Boban, jedna od emblematskih predstava Ljetnih igara, koja je tada predstavila mladu generaciju glumaca, danas redom najvećih dramskih umjetnika, od kojih neki - poput Doris Šarić Kukuljice i Mara Martinovića - nastupaju i u predstavi "Glava lava".

Redateljicu Bukvić, kaže, dugo poznaje, i ona je čitala roman čim je izašao. Svidio joj se. "Glava lava" je zatim bila adaptirana za radiodramu Dramskog programa Hrvatskog radija u režiji Darija Harjačeka. Glavnu je ulogu igrao Amar Bukvić, brat redateljice, koji će se u glavnoj ulozi pojaviti i na Dubrovačkim ljetnim igrama.

Salečić je trenutačno samo sporadično aktivan na medijskoj sceni, bavi se psihoterapijom i radi na komunikaciji Muzeja suvremene umjetnosti u Zagrebu.

Zbog trenda clickbait sadržaja u medijima danas, odlučio je - barem u ovom trenutku - raskrstiti s dnevnim poslom u medijima te se posvetiti drugim stvarima. Ima li današnji čovjek uopće pravo na takvu "promjenu identiteta" i životnih okolnosti, još ako je u srednjoj dobi? Društvo kod nas ne reagira najbolje na takve odluke. O tome dalje razgovaramo s autorom romana "Glava lava", koji je i diplomirani psiholog pa itekako ima što reći na temu. - Naravno, svatko ima tu slobodu, pa i

obvezu da traži sebe sve dok se ne nađe. Na tom putu ima pravo i na greške, ali naprosto i na mogućnost da je u jednoj karijeri došao do kraja, da smatra da u njoj više ne napreduje i da se odluči za nešto posve novo. Nema naravno ni garancije da će se u drugoj karijeri pronaći - načelno, u rizik života spada i mogućnost da novi izbor bude gori od prethodnog, s kojim je već bio nezadovoljan. To nisu i ne mogu biti pravolinijska događanja u kojima je napredak egzaktna, kvantitativna kategorija - ponekad je taj put apstraktniji. To su pokušaji i pogreške ljudi koji se traže, i ja mislim da su ti pokušaji užasno bitni - kaže Salečić i dodaje kako je sredina, prema njegovu iskustvu, maksimalno nezainteresirana za takvu vrstu promjene i "jedva čeka da te definira, a samim tim i otpiše".

- To govorim zbog romana. I moj junak mijenja svoj profesionalni život, i njegov izbor se ne pokaže najboljim, no išao je u to uvjeren, jer mu je prethodne karijere bilo dosta. Tako da sve je to jedan tok, jedan proces i eksperiment, potraga za srećom. U svijetu je to normalno, ljudi mijenjaju profesije i ta je sama mogućnost već jedna vrsta slobode, za koju ne trebam naglašavati da je važna točka u romana, ona je sinonim za Dubrovnik i motiv najpoznatijih stihova Ivana Gundulića - kaže naš sugovornik, pa se osvrće i na vlastiti slučaj. Odlazio je iz medija na vrhuncu svog profesionalnog puta. Kaže kako su mu se kolege čudili, i kako je kod njega ta promjena - odnosno želja za promjenom - trajala vrlo dugo, jer je u medijima bio jako duboko. Većina ljudi u njegovom poslovnom okruženju više ga nije niti uzimala za ozbiljno, kaže nam. I tu negdje, u to doba razočaranja medijima, poslom - počela je i njegova borba s depresijom. Izlazak iz depresije zapravo mu je omogućio svojevrsnu mobilizaciju i novi početak, a u krajnjoj liniji i da napiše roman.

- Ta depresivna faza baš se i ne vidi u romanu. Ishod depresije znam pa mi nije bilo nešto super napeto to prepričavati. U tom smislu pisanje je za mene bilo eksperiment - što bi se dogodilo da te depresivne epizode nije bilo, da se dogodilo nešto drugačije. Bi li sve bilo isto, ili ipak različito? Ako bismo već morali napraviti nekakav neurotski portret protagonista romana, on bi prije bio euforičan, da ne kažem maničan, nego depresivan. Pitate me za autobiografske momente u romanu, ali nekad mi je na to teško odgovoriti, jer je u ovom slučaju autobiografski moment bio osnova za razvoj neke posve druge priče, koja nije autobiografska. Ali da, imao sam razdoblje u životu kada sam se našao u takvom raspoloženju, i bilo je to za mene teško razdoblje. Najteže od svega je što u takvom raspoloženju na jednoj dubokoj razini ne postoji ta stvarna energija u koju bi se čovjek upro, kojom bi se djelatno podržao, nego se samo perpetuira u svakodnevnim zadacima koji su ga davno potrošili. Teško je tako živjeti. Funkcionirate, imate privid normalnog života, ali zapravo ništa nije bilo normalno - kaže nam Salečić, napominjući da sam nikad nije patio od kliničke depresije, zbog čega, govoreći o tome, ne želi generalizirati svoje iskustvo na teška depresivna stanja. Veli kako je i onda, i sada, naša kultura imala loš odnos

prema depresiji. Ljude u problemu se olako proziva lijenima, kako bi ih trebalo više opteretiti poslom da si takve misli izbiju iz glave. A on je čitavo vrijeme svoje depresivne epizode - radio. Osim pisanjem, kaže, izvukao se i psihoterapijom na koju je redovno išao. Danas, pak, on i sam radi psihoterapiju i to je postalo područje njegova interesa. Pitamo ga što sve muči ljude koji mu dolaze, kako se nose s čudnim dobom u kojemu smo se zatekli? Što im pomaže?

- Odgovor na to pitanje donosim iskustveno, bez nekog statističkog praćenja. Ljudi koji mi dolaze nose se s pitanjima depresije, tjeskobe, straha. Tu su i različita pitanja kontrole, koja s pandemijom postaju sve veći izazov. Hoću reći, pitanje kontrole nad vlastitim životom dobilo je velik zamah, a to se lijepo vidi i po broju onih koji ne mogu podnijeti njezin gubitak - koji se onda okreću teorijama zavjere, anti-vakserstvu sličnom pa kao "znaju" o čemu se radi. Zaumni postupci i stavovi, s racionalne točke gledišta, postali su užasno bitni velikom broju ljudi, koji ne mogu podnijeti jedan aksiom života, a to je da mi zapravo nemamo kontrolu nad onim što nam se događa. I to ne vrijedi samo u pandemiji - zaključuje autor romana "Glava lava" koji je svoje uprizorenje upravo doživio na Dubrovačkim ljetnim igrama.

Vraćamo se ponovo na predstavu - Salečić, kaže, nije sudjelovao u dramaturgiji djela "Glava Lava", kojoj se posvetila dramaturginja Marijana Fumić. Ipak je, kaže nam, upućen u procese, kontaktira s redateljicom, zanima se za scenu, kostime... ali u rad na predstavi nije posebno uključen. Za Nedjeljni Jutarnji govori kako ne vjeruje da će biti riječ o zaista raskošnoj produkciji, jer je ambijent tvrđave Minčeta taj koji je, zapravo, raskošan. Scena je funkcionalna, kaže, kao i kostimi - koji reflektiraju sliku vremena kada se radnja romana događa (17. stoljeće i početak 21. stoljeća), no koji će, ipak, biti interpretirani, a ne samo kopirani iz te pradačne stvarnosti. Ivan Salečić u svom romanu isprepliće dvije priče, progovarajući o suvremenom Dubrovniku, kao i onom iz prošlog vremena, pri čemu se kao protagonisti teksta pojavljuju i neki stvarni povijesni likovi, između ostalog i veliki književnik Ivan Gundulić. Koje su poveznice između ondanšnjih i sadašnjih vremena, i zašto se odlučio usporedno pripovijedati u te dvije perspektive?

- Zapravo, ja mislim da je to jedna priča, odnosno ti različiti aspekti priče su neodvojivi. Dubrovnik jednostavno ima snažan pečat i prošlosti, i sadašnjosti, i to sve kroz njegove progovara na jedan specifičan i univerzalan način. Teško je pisati o Dubrovniku, a da se ignorira prošlost. Iz same logike radnje, koja je u našem vremenu, pojavile su se usporedbe s prošlošću, a i kako su se skidali slojevi te priče pojavljivali su se stariji slojevi iz drugih vremena.

U tom smislu imao sam puno uporišta za involviranje prošlosti u priču, a procesi su se odvijali neovisno o meni. Jednostavno, prošlost i sadašnjost su počeli dobro komunicirati u romanu, i ja sam se samo morao brinuti da to ne zaustavim - kaže nam autor romana "Glava lava" u kojemu je pripovjedač jedan sasvim običan naš suvremenik, imena Ivan Salečić.

Urednik je uspješnog web portala (kao nekoć Salečić u stvarnom životu), kojemu se prohtjelo kupiti stan u staroj dubrovačkoj jezgri, to jest u Gradu. Istovremeno, odustaje od novinarskih ideala i želi promijeniti karijeru. Čitatelj biva uvučen u priču - kako navodi blurb knjige - odno-

sno u taj površan život suvremenog potrošača klikova koji, kad se malo zagrebe ispod površine ekrana, otkriva vrtoglave osobne ponore, pri čemu je u neke od njih već i pogurnut, a da sam to nije ni znao. Roman je kritičan prema medijskoj i komunikacijskoj industriji, a na podlozi te lagane, ekstenzivne novele o uređenju stana, a time i života, u prozno se tkivo ugradio i sam Grad, odnosno njegova povijest. U toj "povijesnoj" liniji radnje romana Salečić donosi život hrvatskog baroknog pjesnika, epika, lirika i dramatika Ivana Gundulića.

Budući da je i autor proveo dobar dio svog radnog vijeka u medijima, pitamo ga koliko je, zapravo, autobiografskih elemenata u tekstu? Je li on, baš kao i protagonist njegova romana, imao svoje "točke pucanja"?

- Imao sam ih, i više nego jednu. Naravno da je puno stvari utkano u tekst. Ne mogu reći da se radi o konkretnim situacijama koje su se meni događale, ali puno je mojih iskustava, kako na poslu, tako i privatno, poslužilo kao okidač za razvoj te priče. Naravno, bilo je tu i iskustava mojih kolega, ili drugih ljudi koje poznajem iz te industrije. Ipak, sve stvari koje su se našle u priči morale su biti u njezinoj funkciji. To mi je bio osnovni kriterij. U romanu ima situacija koje su bile stvarne, koje su se zbijale dogodile, i od toga ne bjezim, iako ne mislim da je autentičnost po svaku cijenu presudna te da je priča zaista priča samo ako je sastavljena nužno i isključivo od autentičnih momenata - nastavlja Salečić koji je u bogatoj medijskoj karijeri podizao razne domaće portale (Klik.hr i Iskon.hr) i sudjelovao u kreiranju citavog novog web univerzuma. Što naš sugovornik danas, gotovo dvadeset godina nakon tih pionirskih internetskih dana, misli o web medijima? Je li razočaran što je klik preuzeo primat nad sadržajem? Jesu li to tako zamišljali i u tim ranim danima?

- Jesam, razočaran sam. I u romanu se sve to brzo počne događati mojem protagonistu. Taj portal, o kojemu se u romanu govori, također je usred vlastite konverzije iz jednog mjesta koje ima ambiciju graditi neki relevantan medijski identitet, u mjesto koje mijenja diskurs i sve važnija mu postaje klikanost sadržaja. Za protagonista romana ta je konverzija jedan o razloga za napuštanje projekta.

Mislim da je i u stvarnom životu od samog početka bilo vrlo jasno kamo to sve ide - obrazlaže Salečić, dodajući kako su se oni tada ipak trudili, tražili način kako da se napravi i jedno i drugo, kako da se zadovolji i klik i sadržaj. Uvjeren je da su bili i uspješni u tome. - Željeli smo napraviti masovni, čitani medij, kaže, ali naš je poslovni model bio klasičan - vidjeli smo medij kao mjesto proizvodnje informacija, a ne kao mjesto na kojem će se putem informacija proizvoditi profit, za što i danas mislim da je temeljni faustovski deal medijske industrije.

Taj switch iz izdavačke u korporativnu platformu medijskoj se industriji prilično, da ne kažem fatalno, obio u glavu. Kad danas razgovaramo o tim portalima kao što je primjerice bio Iskon.hr, koji je godinama bio najposjećeniji hrvatski portal, toliko velik da je slijedom regulatornih propisa Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja na kraju čak morao promijeniti i ime, mislim da ih se ipak ne sjećamo kao mjesta koja su sinonim za clickbait sadržaj - otkriva Salečić te kaže kako ipak ne treba generalizirati te da nije slučaj da baš svi mediji "lete za klikovima". Kad bi tako bilo, kaže on, vjerojatno ni ovaj naš intervju nikada ne bi bio niti dogovoren. ✓

"PITANJE KONTROLE NAD VLASTITIM ŽIVOTOM IMA VELIK ZAMAH. A MNOGI KOJI NE MOGU PODNIJETI NJEZIN GUBITAK OKREĆU SE TEORIJAMA ZAVJERE"